

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Augustanae Confessionis Historiam, Rectore Magnificentissimo, Serenissimo ... Friderico Augusto, Principe Regio ... A Recentiorum Quorundam Corruptelis Breviter Vindicatam Dabunt

**Wernsdorf, Gottlieb
Seeger, Johann Friedrich**

Vitembergae, 1705

§IV.

[urn:nbn:de:bsz:31-67830](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-67830)

compendium mittam, audiamus, quid ejus de doctrina, etiam ante susceptam emendationem, in *Orat. de vita & rebus gestis Lutheri*, commemoret Melanchthon: *Postea*, inquit, anno nempe 1512. *cœpit enarrare Epistolam ad Romanos*, deinde *Psalms*. *Quæ scripta sic illustravit, ut post longam & obscuram noctem nova doctrina luxoriri videretur, omnium piorum & prudentum judicio. Hic monstravit Legis & Evangelii discrimen, hic refutavit errorem, qui tunc in scholis & concionibus regnabat, qui docet, mereri homines remissionem peccatorum propriis Operibus. -- Revocavit igitur Lutherus hominum mentes ad Filium Dei, & ut Baptista monstravit agnum Dei, qui tulit peccata nostra: ostendit, gratis propter Filium Dei remitti peccata, & quidem oportere id beneficium fide accipi. Illustravit & ceteras partes doctrina Ecclesiastica ---- Nec tamen tunc in ritibus quicquam mutarat, imo tetricus disciplina custos inter suos erat, nec miscuerat aliquid opinionum horridiorum. Hæc Philippus. Quibus liquido constat, magno in errore versari, qui, ea maxime de causa, Zwinglio in emendandis sacris primas deberi, statuunt, quia jam dum anno sec. XV. vel XVI. Glaronæ Evangelium docuerit, & diu antea de Justitia fidei recte senserit. Hæc enim Lutherum quoque diu ante coeptam sacrorum instaurationem & cognita habuisse, & alios docuisse, invictis huc dum rationibus testimoniisque probavimus.*

§. IV. *Temperamento hic quodam uti voluisse videtur D. Sam. Strimesius, Theologus in Academia propter Viadrum Celeberrimus, in Hexade Annot. ad Spanbem. Protheor. histor. & catallact. superiore anno emissa §. 1. p. 3. Scribit enim, Zwinglium publice docendo, & contra Papales doctrinas detonando: Lutherum Easdem & scriptis, & factis publicis variis impetendo impugnandoque priorem, utrumque*
vero

vero per impudentissimam indulgentiarum Papisticarum nundinationem, cui in Helvetia Samsonius quispiam: in Saxonia Tezelius fuerint obstetricati, ad id pertractum fuisse. Nos melioris causæ fiducia Zwinglium Lutherum nec doctrina, nec meritis, nec successu parem, adeoque non antefendum, sed postponendum, putamus. Prius in doctrinas Papales detonuisse Cinglium, quam Lutherum, falsissimum est. Contrarium supra evicimus. *Darmstadtini* quoque Theologi in speciali Confutat. Script. Amoeb. *Cassell.* f. 570. subductis temporum rationibus, probant, fieri non potuisse, ut jam anno Seculi sui XV. purum Dei verbum docuerit Cinglius, cum biennio post, anno nempe XVII. ad Eremitorium (nach den Einsiedeln) peregrinationibus eo susceptis, nobile, fuerit evocatus, idque ab Abbate Pontifici, & Pontificiis superstitionibus obnoxio, minime id facturo, si Zwinglii de impugnando Papatu consilium & conatum ulla ratione subodoratus fuisset. Addo, pugnare secum scriptores, nec convenire de tempore, siquidem *Amysaldus* anni unius: *Bullingerus*, ut *Hottingerus* narrat, unius & VI. mensium: *Regensvolscius*, & reliquifere, biennii: *Beutherus* integri decennii prærogativam Cinglio tribuunt. Sed & *Strimesius* non satis sibi constat, conjungendo ea, quæ se mutuo evertunt ac destrunt. In repurganda enim religione primas suo Zwinglio tribuit, eique parum reverenter Lutherum Nostrum postponit, quem tamen pro asserenda veritate signum sustulisse, modestissimus quisque inter Reformatos liberaliter fatetur. Mox autem, Eundem illum Cinglium per nundinationes Indulgentiarum Samsonis, ad detonandum contra Papales doctrinas inductum, scribit. Jam cum Samsonem anno demum XIX., adeoque biennio post emendationem a Lutherum susceptam, Tigurum ve-

nisse, ibidemque Indulgentias, quas' vocant, venum ex-
posuisse omnes, fateantur, quomodo Cinglius prior in Pa-
patum derounerit Luthero, qui biennio post impugna-
tum ab hoc Papatum, demum in veniarum institorem
Samsonem incidit, quas tamen *rationem & occasionem refor-*
mationis fuisse, *Hotting.* ipse, sui non satis memor l. c. p. 201.
testatur. Tanta nempe veritatis vis est, ut vel insciis & invi-
tis excidat aliquando, & tum maxime emicet, quum tene-
bras ipsi affundere homines ingrati enixissime student.

§. V. Idem ille *Strimesius* Luthero non modo *Cin-*
glium, sed & *Carolo stadium*, in emendatione sacrorum col-
legam addit, ut qui Vittembergæ multa, non tamen omnia,
privata auctoritate innovavit. Vid. Hex. observ. §. XIV. pag. 46.
Consentit eruditissimus Auctor *der Erwegung der Historie*
von den ersten religions - motibus, & Carolo stadium non per
se, sed per Magistratum, nec privato consilio, sed de voluntate,
& sententia Collegarum deiecisse imagines, docet §. XIX.
pag. 21. simulque ad rerum gestarum Commentarios
provocat, es sey acten mäsig. Discere autem hic ve-
lim, quinam & quales, & a quibus, conditi sint illi com-
mentarii, quibus docetur, Carolo stadium, cum excita-
ret tumultum, non *privato* quicquam *consilio*, sed *publi-*
ca auctoritate, fecisse. Memini scripsisse olim *Emden-*
ses im historischen / wahrhaftigen Bericht vom Streit des
heiligen Abendmahls / *Emden anno 1590. c. 5.* ope consilio-
que trium Electoris *Consiliariorum*, & aliquot *Collegarum*
Lutheri imagines esse dejectas. Sed confutati sunt ab
Hunnio partim literis *Hier. Schurffii*, qui t. t. Electori a Con-
siliis erat: partim *bujus ad Schurffium* responforiis. *Schur-*
fius ita scribit: Ich kan Ew. Churfl. Gnaden meiner Ver-
sichtigung nach - - nicht bergen / daß sich etliche bey Uns ohn
alle Forderung / und vocation, sondern aus eigenen Fürnehm
zu